

Posudek na diplomovou práci
Helena Odstrčilová: Etika a současná média

Cílem práce Heleny Odstrčilové je prozkoumat hypotézu, že *i přes skutečnost, že v současné době neexistuje žádná ucelená koncepce etických principů, kterou by se jednotně řídila společnost jako celek, stále jsou relevantní určitá etická pravidla a lidé pociťují jejich potřebu*. Teze zformulované v úvodu se autorka snažila prokázat zejména výkladem a komparací různých teoretických přístupů, jako jejich praktická „ilustrace“ a vlastní příspěvek autorky k tématu pak dobře slouží dotazník (v příloze), mapující dnešní vnímání etiky a poukazující na absenci jednotných etických kritérií a norem.

Teoretickou část tvoří přehled významných koncepcí etiky, od antiky po současná pojetí „postmoralistního věku“ (Lipovetsky), teorie fragmentované etiky (Bystřický, Mucha) či etiky odpovědnosti v pojetí H. Jonase a E. Levinase, která je využita jako základní výkladový rámec celého textu. Pracuje totiž s novými předpoklady uvažování o etice a požadavek „morálnosti“ přítomného jednání doplňuje o důležitost dosahu jednání v budoucnosti (viz str.19).

Vzhledem k množství citovaných teorií by možná bylo vhodnější zaměřit se pouze na novější autory, neboť důsledkem (jistě dobře míněné) snahy prezentovat co nejvíce teoretických přístupů je to, že jsou všechny pojednány jen velmi povrchně a stručně a nezbývá prostor pro jejich hlubší analýzu. Za jistý nedostatek považuji to, že autorka jednotlivé teorie málo kriticky srovnává, příliš se drží autorských textů a uvádění nedostatečně interpretovaných citací.

Zatímco první část práce se týká obecné teorie etiky, druhá část je věnována převážně mediální etice, tedy jednomu z odvětví aplikované etiky. Autorka tuto volbu vysvětluje tím, že média jsou vlivným *nástrojem zprostředkování etických norem* (s.31), dle mého názoru by ovšem mohla více zdůraznit „dvojakost“ mediální etiky spočívající v tom, že média normy nejen zprostředkovávají a mohou ovlivňovat pohled veřejnosti na etická témata tím, jak je reprodukuje, tj. jak zajišťují symbolickou artikulaci norem, ale že zároveň svou činností hodnoty neustále produkují a transformují (např. pokud jde o vnímání norem týkajících se soukromí či nároků na pravdivost).

Naopak je třeba ocenit, že teorii mediální etiky H. Odstrčilová doplňuje o předvedení toho, jak o etice referují samotná média (kapitola 2.4), a to na příkladu několika článků. Tato část práce vhodně poukazuje na to, že v současné době, pro niž je charakteristický neustálý

rozvoj komunikačních technologií nelze vystačit s formálními etickými imperativy, ale etika se týká spíše regulace výkladů a komentářů situace, v níž se dnešní člověk nachází.

Zpracovaný průzkum, který tvoří přílohu práce rovněž relevantně ilustruje problematiku nastolenou v předchozích částech textu. Fakt, že všichni oslovení zaměstnanci z oboru PR v rámci anonymního dotazníku uvádějí, že *hlavním úkolem médií je poskytovat pravdivé a objektivní informace* svědčí o tom, že důležitost artikulace určitých etickým norem skutečně pociťují (jinou otázkou samozřejmě zůstává, nakolik se s nimi sami vnitřně ztotožňují).

S výše uvedeným souvisí i další možná výtky vůči této práci – autorka jen málo zohledňuje odlišnost etiky týkající se subjektu a lidského jednání a etických zásad mediálních institucí a zároveň se příliš nezabývá otázkou, jak samotné mediální technologie etiku subjektu ovlivňují. Pro výklad této problematiky (a i vzhledem k vystudovanému oboru) by vhodnějším teoretickým východiskem než aristotelská či kantovská etika byla například tradice „antihumanismu“ reprezentovaná L. Althusserem a poststrukturalisty M. Foucaultem a J. Derridou, tedy autorů, kteří problematizují samotné pojetí subjektu.

V práci navíc poněkud postrádám určitý jednotící parametr výběru jak teoretických koncepcí, tak například i článků v kapitole *O mediální etice v médiích*. Text díky tomu působí poněkud nekoherentním dojmem (což je ale pravděpodobně důsledkem i jeho opakovaného přepracování a doplňování) a je obtížné sledovat v něm základní argumentaci. I přes tyto výhrady však práce H. Odstrčilové splňuje nároky kladené na diplomové práce a doporučuji ji tedy k obhajobě, s navrhovaným hodnocením v rozmezí 17 – 20 bodů.

V Praze dne 23.1.2009

Irena Aimová